

Vanhemmuuden varhaisen tuen palveluiden ja etäneuvolan kehittäminen tutkivalla otteella

Oma Hämeen LAPE
HAMKin osatoteutuksen loppuraportti

Hanke/projektipäällikkö: Paula Rantamaa

Muut HAMKin toimijat: Vesa Salminen, Tiina Mäenpää (31.8.2018
asti), Paula Hakala (1.9.2018 alkaen), Mare Orman, Sari Mäki
Sari Miettinen (31.8.2018 asti), Jaana-Maija Koivisto (1.9.2018
alkaen),

Hankkeen/projektin omistaja: Hämeen ammattikorkeakoulu,
Hyvinvointiosaamisen yksikkö, Älykkäät palvelut tutkimusyksikkö

YHTEENVETO

Hämeen ammattikorkeakoulu (HAMK Oy) osallistui Oma Hämeen LAPE-hankkeeseen osatoteuttajana ja työ kohdentui ennen kaikkea perhekeskusmallin ja -toiminnan kehittämiseen. HAMKin osatoteutus perustui Kanta-Hämeen alueen lapsi- ja perhepalveluista tehtyihin tilanne- ja tarvekartoituksiin. Lähtökohtana HAMKin osallisuudelle hankkeessa oli se, että HAMK voi tuoda hankkeeseen kehittämis-, arviointi- ja tutkimusosaamista.

HAMKin osatoteutuksen tavoitteita olivat tiedon kerääminen hyvistä käytännöistä, osallistuminen arviointi- ja indikaattorityöhön, kehittämissuunnitelmien tuottaminen Lape-palveluiden uudistavan osaamisen varmistamiseksi, osaamiseen liittyvän ohjauksen ja koulutuksen tuottaminen, virtuaalipalveluiden kehittäminen sekä Lape-palveluihin liittyvien referenssimallien tuottaminen yhdessä alueen toimijoiden kanssa. HAMKin osatoteutus eteni kahden asiakokonaisuuden ja prosessin puitteissa. Prosessit olivat vanhemmuuden varhaisen tuen palveluiden kehittäminen seitsemän kerran työpajasarjan avulla ja virtuaalisten etäneuvolapalveluiden kehittäminen ja kokeilu pilotointien (sykli I ja sykli II) avulla.

Vanhemmuuden varhaisen tuen palveluiden työpajatoiminta toteutettiin soveltaen BIKVA-arviointimallia. Tavoitteena oli tarkastella ja tuottaa tietoa vanhemmuuden palveluista vanhempien, työntekijöiden ja esimiesten näkökulmista sekä viedä tieto aina päättäjille asti. Työpajatoiminnan aikana toteutettiin aineistojen keruut vanhemmilta, työntekijöiltä ja esimiehiltä. Tulokset käsiteltiin työpajoissa ja aineistot ovat hyödynnettävissä myöhemminkin alueen Lape-palveluiden kehittämisessä ja palvelupolkujen avaamisessa. HAMKin toteutus sisälsi myös Iloa ja voimaa vanhemmuuteen -messut, joiden tarkoituksena oli jakaa tietoa vanhemmuudesta ja parisuhteesta sekä kohtaannuttaa palvelujen tuottajat ja vanhemmat.

HAMKin toteutukseen osallistui henkilöitä Hyvinvointiosaamisen yksiköstä ja Älykkäät palvelut tutkimusyksiköstä. Etäneuvolatoiminnan pilotoinnin teknisessä toteutuksessa käytettiin yhteistyökumppanina Aurora Innovation Oy:tä. HAMKin osuus eteni sisällöllisesti pääpiirteissään suunnitellusti.

HAMKin toteutuksen avulla tuotettiin tietoa Kanta-Hämeen Lape-palveluiden painopisteistä ja osaamisalueista esimerkiksi osaamisen johtamisen tarpeisiin, edistettiin lapsi- ja perhepalveluiden toimijoiden verkostoitumista, jaettiin tietoa hyvistä käytännöistä, vahvistettiin koulutusosaamista sosiaali- ja terveysalan koulutuksissa sekä tuotettiin neuvolapalveluihin jalkautettavissa oleva etäneuvolakonsepti, joka sisältää chat-palvelun, videovastaanoton ja tietolinkit.

HAMKin osatoteutuksen tuloksia esitellään alan lehdissä ja HAMK Unlimited verkkolehdeissä. Hankkeen aineistoja käytetään neljässä tekeillä olevassa sosiaali- ja terveysalan ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyössä. Syksyn 2018 aikana työstetään vielä lapsi- ja perhepalveluiden palvelulupausta yhdessä Oma Hämeen kanssa.

SISÄLLYSLUETTELO

1	TULOKSET JA VAIKUTTAVUUS	1
1.1	TAUSTA	1
1.2	TAVOITTEET JA TULOKSET	1
1.3	HYÖDYT JA VAIKUTTAVUUS	2
2	HAMKIN OSATOTEUTUKSEN KUVAUS	3
2.1	YLEISKUVA	3
2.2	AIKATAULUN TOTEUTUMINEN	3
2.3	TOTEUTUNEET KUSTANNUKSET- JA RESURSSIT	6
2.3.1	<i>Työmäärät ja tehtävien tekijät</i>	<i>6</i>
2.3.2	<i>Budjetti ja kustannukset</i>	<i>7</i>
2.4	RISKIT	8
3	HAMKIN TOTEUTUKSEN OSAT JA PROSESSIT	10
3.1	VANHEMMUUDEN VARHAISEN TUEN PALVELUIDEN KEHITTÄMINEN	10
3.2	VIRTUAALISTEN ETÄNEUVOLAPALVELUIDEN KEHITTÄMINEN	13
4	DOKUMENTOINTI	16
5	OPIT JA PALAUTTEET	16
6	PYSYVÄ TOIMINTA JA JATKOTOIMET	16
7	LIITTEET	18

1 Tulokset ja vaikuttavuus

1.1 Tausta

Oma Hämeen LAPE-hanke toteutettiin Kanta-Hämeen maakunnan kaikissa 11 kunnassa (Hämeenlinna, Hattula, Janakkala, Forssa, Tammela, Ypäjä, Humppila, Jokioinen, Riihimäki, Hausjärvi ja Loppi). Hallinnollisesti hanke sijoittui Oma Hämeen eli Kanta-Hämeen sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen uudistukseen erikoistuneen maakunnan yhteisen hankkeen alle. (OMA-Hämeen hankesuunnitelma)

Hämeen ammattikorkeakoulu (HAMK Oy) osallistui Oma Hämeen LAPE-hankkeeseen osatoteuttajana ja työ kohdentui Perhekeskusmallin kehittämiseen. HAMKin osatoteutus perustui Kanta-Hämeen alueen lapsi- ja perhepalveluista tehtyihin tilanne- ja tarvekartoituksiin. Lähtökohtana HAMKin osallisuudelle hankkeessa oli se, että HAMK voi tuoda hankkeeseen kehittämis-, arviointi- ja tutkimusosaamista. HAMK oli mukana Oma Hämeen LAPE-hankkeessa jo hankkeen suunnittelu- ja hankehakemuksen tekovaiheesta syksystä 2016 alkaen.

Viimeistellyn ja rahoittajan hyväksymän hankesuunnitelman (17.2.2017) mukaan HAMKin painopisteenä hankkeessa oli kehittää osallisuudessa eri toimijoiden ja perheiden kanssa perhekeskustoimintoja ja toimintakulttuuria, tunnistaa ja mallintaa vanhemmuuden varhaisen tuen palvelukokonaisuutta, vahvistaa monialaista yhteistyötä ja selkeyttää verkostotyötä. HAMKin tarkoituksena oli myös osallistua asiantuntijana lapsi- ja perhepalveluihin liittyvien arviointi- ja vaikuttavuustiedon tuottamiseen sekä indikaattorityöhön yhteistyössä alueen toimijoiden ja Tampereen yliopiston kanssa.

HAMKin osatoteutukseen osallistui koko hankeprosessin ajan (suunnittelu, toteuttaminen, arviointi) useita toimijoita Hyvinvointiosaamisen yksiköstä ja Älykkäät palvelut tutkimusyksiköstä. Hallinnollisesti hanke sijoittui HAMKin Älykkäät palvelut tutkimusyksikköön, jonka johtaja toimii Vesa Salminen.

1.2 Tavoitteet ja tulokset

Hankkeen alkuvaiheessa ja eri toimijoiden yhteisneuvotteluissa keväällä 2017 päädyttiin siihen, että HAMKin osatoteutus keskittyi vanhemmille suunnatun ennaltaehkäisevän ja varhaisen tuen palveluiden sekä virtuaalisten (sähköisten) palveluiden kehittämiseen. Tavoitteisiin pyrittiin tutkimuksen, työpajatoiminnan ja ketterän kokeilutoiminnan keinoin.

HAMKin osatoteutuksessa etsittiin ja tuotettiin vastauksia seuraaviin kysymyksiin:

- Millaista tietoa, odotuksia ja toiveita alueen vanhemmilla on liittyen vanhemmuuden varhaisen tuen palveluihin?
- Millaista tietoa ja osaamista työntekijöillä on vanhemmuuden varhaisen tuen/lape-palveluissa?
- Millaista tietoa ja millaisia käsityksiä painopisteistä ja työntekijöiden osaamisesta lähiesimiehillä on vanhemmuuden varhaisen tuen/lape-palveluissa?

- Millaista tietoa, osaamista ja toiveita/odotuksia vanhemmilla, työntekijöillä ja esimiehillä on sähköisistä palveluista ja niiden kehittämisestä (käyttöönnotosta) vanhemmuuden varhaisen tuen/lape-palveluissa?
- Millaisia yhteneväisyyksiä ja eroja alueella on vanhemmuuden varhaisen tuen palveluissa?
- Millaisia hyviä käytäntöjä alueella on vanhemmuuden varhaisen tuen palveluissa?
- Millaista yhteistyötä alueen toimijat tekevät vanhemmuuden varhaisen tuen/lape-palveluissa?
- Millainen on asiakkaan palvelupolku vanhemmuuden varhaisen tuen palveluissa?
- Miten etäneuvolatoiminnalla ja chat-palvelulla voidaan tukea vanhemmuutta osana neuvoloiden toimintaa?

Tavoitteisiin ja kysymyksiin liittyvät toimenpiteet ja tulokset esitellään tarkemmin tämän raportin luvussa 2.

1.3 Hyödyt ja vaikuttavuus

HAMKin toteutuksessa voi todeta saavutetun muun muassa seuraavia hyötyjä: Tiedon lisääntyminen vanhemmuuden varhaisen tuen palveluista sekä palvelupolusta ja palveluiden tuottajista ja työntekijöistä, palveluiden tuottajien ja työntekijöiden verkottumisen helpottuminen sekä valmiin etäneuvolakonseptin tuottaminen.

HAMKin osatoteutuksen toimenpiteiden etenemistä, hyötyjä ja vaikuttavuutta on arvioitu prosessin kuluessa. Vanhemmuuden varhaisen tuen palveluiden kehittämisen työpajatoimintaan osallistuneet arvioivat keväällä 2018 työpajojen tuottamaa hyötyä sekä mahdollisuuksiaan viedä esille tulleita asioita eteenpäin. Yleisesti koettiin, että työpajat lisäsivät tietoa palveluista, palveluiden tuottajista ja eri kuntien käytännöistä tuottaen näin ideoita myös omaan työhön. Mahdollisuudet viedä asioita eteenpäin sen sijaan koettiin jossain määrin rajallisiksi johtuen joko siitä, että työntekijällä ollut sellaista asemaa organisaatiossa tai siitä, ettei oman organisaation johdolla ollut riittävästi tietoa Lape-hankkeesta.

Yksi LAPE-hankkeen tuottamana hyöty oli HAMKin sosiaali- ja terveystieteiden amk-opetukseen sisällytetty uusi koulutussisältö. Hanke mahdollisti kahden lehtorin (toinen sosiaalialalta, toinen hoitotyöstä) osallistumisen Toimiva lapsi & perhe ja Lapsi puheeksi koulutukseen (perus- ja kouluttajaosioihin). Koulutuksen jälkeen lehtorit veivät asiasisällön osaksi opetustaan. Alueelle mahdollisesti työllistyvillä sosionomeilla ja terveydenhoitajilla on näin alueen lapsi- ja perhepalveluiden osaamistarpeeseen vastaavaa osaamista.

2 HAMKin osatoteutuksen kuvaus

2.1 Yleiskuva

HAMKin osatoteutuksen toimenpiteet toteutuivat kahden melko itsenäisesti edenneen asiakokonaisuuden ja prosessin mukaan. Toisen asiakokonaisuuden muodosti vanhemmuuden varhaisen tuen palveluihin liittyvä seitsemän työpajan sarja syksystä 2017 keväeseen 2018.

Toinen asiakokonaisuus ja prosessi muodostui virtuaalipalveluiden eli etäneuvolapalveluiden kehittämisestä ja pilotoinnista keväällä ja syksyllä 2018.

Edellisten lisäksi HAMKin toteutuksessa tuotettiin tietoja palvelupolkujen mallintamiseen sekä arviointiin. Arviointitiedon tuottamisessa ja käsittelyssä merkittävä rooli oli Älykkäät palvelut tutkimusyksikön johtajalla Vesa Salmisella. Tietoa palvelupoluista tuotettiin ja palveluiden toteutumisen arviointia tehtiin myös osana työpajoja ja etäneuvolakokeiluja.

HAMKin osatoteutus organisoitui siten, että koottiin projektiryhmä, johon kuului henkilöitä Hyvinvointiosaamisen yksiköstä (sosiaalialan ja hoitotyön yliopettajat, sosiaalialan lehtori, terveyden edistämisen koordinaattori) ja Älykkäät palvelut tutkimusyksiköstä (tutkimusyksikön johtaja, tutkijayliopettaja, itc-asiantuntija).

HAMKin osatoteutuksen projektipäällikkö ja asiakokonaisuuksien vastuuhenkilöt kokoontuivat säännöllisesti suunnittelemaan ja arvioimaan hankkeen etenemistä. Asiakokonaisuuksilla (vanhemmuuden tuen työpajat ja etäneuvolatoiminta) nimettiin omat vastuuhenkilönsä ja työryhmänsä, jotka vastasivat toimenpiteiden suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista.

HAMKin toteutuksen toimenpiteisiin osallistui myös muita toimijoita Hyvinvointiosaamisen että muista HAMKin yksiköistä. Näin esimerkiksi 29.9.2018 toteutetussa Iloa ja voimaa vanhemmuuteen -messuilla.

Tämän lisäksi etäneuvolapalveluiden kehittämisessä ja kokeilussa tehtiin yhteistyötä HAMKin yhteistyökumppanin Aurora Innovation Oy:n kanssa, joka tarjosi korvauksetta ohjelmiston kokeiluihin.

Hankkeen taloutta seurattiin säännöllisesti hankkeen kirjanpitäjän kanssa. HAMKin osatoteutuksen toimenpiteiden etenemistä ja talouden kehitystä esiteltiin ohjausryhmässä, jonka jäsenenä HAMKin osatoteutuksen projektipäällikkö oli.

2.2 Aikataulun toteutuminen

LAPE-kärkihankkeen mukaisesti hanke alkoi virallisesti vuoden 2017 alussa. Viivettä Oma Hämeen LAPE-hankkeen todelliseen käynnistymiseen tuotti muun muassa se, että rahoittajan pyynnöstä hankesuunnitelmaa täsmennettiin. Uusi ja lopullinen versio hankesuunnitelmasta lähetettiin rahoittajalle hyväksyttäväksi 17.2.2018.

Kevään 2017 aikana täsmennettiin Oma Hämeen LAPE-hanketoimijoiden rooleja ja tehtäviä. Suunnittelua, eri hanketoimijoiden välistä työnjakoa ja HAMKin vastuulla olevan prosessin ja toimenpiteiden määrittelyä tehtiin yhdessä hankkeen koordinaattorin, alueen toimijoiden ja Tampereen yliopiston toimijoiden kanssa. Kevään 2017 aikana viimeisteltiin suunnitelmat HAMKin osatoteutuksen toimenpiteistä.

Vanhemmuuden varhaisen tuen palveluiden kehittämisen työpajatoiminta alkoi syksyllä 2017. Ensimmäinen työpaja oli 26.9.2017 teemana Vanhempien osallisuus lapsi- ja perhepalveluissa. Tämän jälkeen työpajat toteutuivat suunnitelman mukaisesti siten, että viimeinen työpaja oli 29.5.2018. Luvussa 3.2 kuvataan tarkemmin tämän asiakokonaisuuden eteneminen.

Virtuaalisten (sähköisten) palveluiden kehittämisessä keskityttiin etäneuvolapalvelun kehittämiseen. Toimintasuunnitelma toimijoinen ja osallistujineen täsmentyi syksyn syksyn 2017 aikana. Etäneuvolakokeilun ensimmäinen osa toteutettiin keväällä 2018. Kokeilua jatkettiin ja jatketaan laajennettuna syksyllä 2018. Tarkempi kuvaus tämän asiakokonaisuuden prosessista löytyy luvusta 3.3.

Molempien edellä kerrottujen asiakokonaisuuksien toimenpiteiden käynnistyminen viivästyi jonkin verran alun perin suunnitellusta. Suurimpana syynä viiveeseen olivat suunniteltua hitaammin edenneet rekrytoinnit sekä koordinaattorin että HAMKin toteutuksissa. HAMKin osatoteutuksessa aineistojen analysointia ja tulosten kokoamista sekä dokumentointia hidastivat toimijavaihdokset alkusyksyllä 2018 HAMKin kahden keskeisen vastuuhenkilön siirtyessä muihin tehtäviin ja uusien toimijoiden aloittaessa toimintansa.

Taulukko 3: HAMKin osatoteutuksen etenemisen päävaiheet ja toimenpiteet

Hankevaihe	Ajankohta	Toteutuneet toimenpiteet
Hankesuunnitelman viimeistely	Kevät 2017	Hankesuunnitelman täsmentäminen 17.2.2017 asti.
Hankkeen aloittaminen	Kevät 2017	Työnjaon ja osatoteutuksen toimintasuunnitelman täsmentäminen Organisoituminen: HAMKin projektiryhmä
Toimintasuunnitelman täsmentäminen	Kevät 2017 Syksy 2017	Tapaamiset hankekoordinaattorin, Tay:n osatoteuttajien kanssa ja alueen toimijoiden kanssa Hankkeen virallinen aloitusseminaari

Hankevaihe	Ajankohta	Toteutuneet toimenpiteet
Hankkeen toteutus	Syksy 2017 Kevät 2018	Vanhemmuuden varhaisen tuen työpajat (7 krt), aineiston keruut (vanhempien haastattelut syksy-17, työntekijöiden ja lähiesimiesten kyselyt kevät 2018) + työpajaosallistujien välitehtävät (mm. tietoja hyvistä käytännöistä) Etäneuvola -pilotti (osa I) + arviointi
	Syksy 2018	Iloa ja voimaa vanhemmuuteen -messut (29.9.2018) Etäneuvola-pilotti (osa II)
Arviointi	Kevät 2018	Vanhemmuuden tuen työpajaan osallistuneiden palaute ja arviot Kevään 2018 etäneuvolapilotin (osa I) arviointi
	Syksy 2018	Etäneuvolapilotin (osa II) arviointi HAMKin osatoteutuksen tulosten arviointi
Raportointi	Syksy 2018	Hankkeen loppuraportti Hankejulkaisujen kirjoittaminen (aloitettu jo keväällä 2018) Hankkeen loppuseminaari 5.12.2018

2.3 Toteutuneet kustannukset- ja resurssit

2.3.1 Työmäärät ja tehtävien tekijät

Alla olevassa taulukossa on kuvattu HAMKin osatoteutuksen päätoimijoiden resurssivaraukset ja toteumat.

Taulukko 4: Resurssien todellinen käyttö

Resurssi tai resurssiryhmä (Rooli / vastuu)	Suunnitellut henkilötyöpäivät tai - tunnit	Toteutuneet henkilötyöpäivät tai - tunnit
HAMKin osatoteutuksen projektipäällikkö. (Yliopettaja Paula Rantamaa).	20 % kokonaistyöajasta (1624/vuosix2) = yhteensä 650 tuntia	Toteutunut osittain. Projektipäällikkö HAMKin osatoteutukselle vahvistettiin keväällä 2018. Tätä ennen ja tämän jälkeen projektipäällikkö osallistui myös osakokonaisuuksien suunnitteluun ja toteutukseen.
Vanhemmuuden varhainen tuki-työpajatoiminnan vastaava. (Yliopettaja Tiina Mäenpää)	30 % kokonaistyöajasta (1624/vuosix2) = yhteensä 974, 4 tuntia	Toteutunut osittain. Yliopettajan toimenkuvan muiden tehtävien priorisoinnista johtuneet esteet. Tiina Mäenpää työskenteli HAMKissa ja hankkeessa 31.8.2018 asti. Tämän jälkeen tehtävässä työskenteli yliopettaja Paula Hakala (1.9.2018 alkaen)
Vanhemmuuden varhainen tuki-työpajatoiminnan hanketyöntekijä. (Lehtori Mare Orman)	20 % kokonaistyöajasta (1624/vuosix2) = 650 h yhteensä	Toteutunut.

Resurssi tai resurssiryhmä (Rooli / vastuu)	Suunnitellut henkilötyöpäivät tai - tunnit	Toteutuneet henkilötyöpäivät tai - tunnit
Etäneuvola-toiminnan kehittämisen ja pilotoinnin vastaava. (Tutkijayliopettaja Sari Miettinen)	20 % kokoaistyöajasta = yhteensä 812 h	Toteutunut osittain. Tutkijayliopettajan rekrytointi siirtyi suunnitellusta muutamalla kuukaudella, johtuen HAMKin sisäisistä prosesseista. Tutkijayliopettaja aloitti aloitti työskentelyn hankkeessa loppuvuodesta 2017 ja työskenteli HAMKissa ja hankkeessa 31.8.2018 asti. Tämän jälkeen tutkijayliopettajana hankkeessa ja etäneuvolan pilotoinnista vastaavana työskenteli yliopettaja Jaana-Maija Koivisto (1.9.2018 alkaen)
Vanhemmuuden tuen työpajojen ja etäneuvolakokeilun tukipalvelut. (terveyden edistämisen koordinaattori, Sari Mäki)	10 % yleisyöajasta/vuosi = 325 yhteensä tuntia	Toteutui

Taulukossa kuvatus lisäksi HAMKin toimenpiteisiin (mm. etäneuvolatoiminnan kehittämisen tekninen tuki, Iloa ja voimaa vanhemmuuteen -messujen tehtävät, Toimiva lapsi & perhe -koulutuksiin osallistuminen) osallistui muita HAMKin henkilöstöön kuuluneita henkilöitä (yhteensä noin 90 tuntia).

Älykkäät palvelut tutkimusyksikön johtaja Vesa Salminen osallistui hankkeen ja HAMKin tehtävien määrittelyyn ja yhteissuunnitteluun, HAMKin projektiryhmän suunnittelupalaveriin, joihinkin LAPE:n ohjausryhmän kokouksiin, hankkeen väliarviointiin ja etäneuvolatoiminnan kehittämiseen yhteissuunnittelussa (yhteensä 63 tuntia).

2.3.2 Budjetti ja kustannukset

HAMKin osatoteutuksen budjetti koostui henkilöstömenoista ja palvelujen ostot menokohteista. HAMKin alkuperäiseen budjettiin tehtiin muutos palvelujen oston kohteelle siten, että kokonaissumma nostettiin 5 000 eurosta 11 000 euroon (AVI:n päätös 5.9.2018).

Taulukko 5a: Todelliset kustannukset ja budjetti vuosi 2017

	Budjetti 1.1.2017- 31.12.2017	Toteutunut 1.1.2017- 31.12.2017
Henkilöstömenot	84 900 €	30 863,35 €
Palvelujen ostot	2 500€	1 105,21 €
Menot yhteensä:	87 400	31 968, 56€

Taulukko 5b: Todelliset kustannukset ja budjetti vuosi 2018

	Budjetti 1.1.2018- 31.12.2018	Arvio toteumasta 1.1.2018- 31.12.2018 tilanne 31.10.2018
Henkilöstömenot	78 900 €	115 000€
Palvelujen ostot	8 500 €	9 900 €
Menot yhteensä:	87 400 €	124 900 €

Arvio on, että HAMKin osuuden kokonaiskustannukset tulevat olemaan yhteensä koko hankkeen ajalta (vuodet 2017 ja 2018) noin 156 900 euroa. Tämä on vähän alle 90 prosenttia budjetoidusta 174 800 eurosta. HAMKin toteutuksen alijäämäisyys suhteessa budjettiin selittyy suurelta osin toimijoiden rekrytoinnin viiveellä noin puolella vuodella vuonna 2017.

2.4 Riskit

Hakemusvaiheessa HAMKin osatoteutuksen riskiarviointiin kirjattiin, että ongelmia voi aiheutua maakuntatasoisen yhteisen tahtotilan löytymisestä hankkeen toteutusvaiheessa. Aivan tällaisenaan tämä riski ei toteutunut, sillä maakunnan toimijoiden yhteinen tahtotila lapsi- ja perhepalveluiden kehittämisessä vaikutti varsin hyvältä.

Laajan hankkeen riskitekijöinä voidaan yleisesti mainita työnjaon ja yhteistyön haasteet, osallistujien onnistunut valinta ja sitoutuminen sekä henkilöiden vaihtumisesta aiheutuvat haasteet. Osatoteuttajan näkökulmasta tarkasteltuna nämä riskit toteutuivat. Hankkeessa oli paljon eri toimijoita ja toimijoiden toimenpiteiden yhteensovittaminen

hankkeen kokonaisuuteen oli välillä työlästä. Osatoteuttajan näkökulmasta oli ajoittain vaikea hahmottaa hankkeen kokonaisuutta, mikä aiheutti jossain määrin päällekkäistä toimintaa. Tämä riski tunnistettiin hankkeessa hyvin ja hankkeen etenemisen, työnjaon ja yhteistyön tehostamiseksi tehtiin väliarviointi keväällä 2018.

HAMKin vetämään vanhemmuuden varhaisen tuen työpajatoimintaan etsittiin osallistujia Kanta-Hämeen kaikista kunnista ja eri toimialueilta ja sektoreilta. Tämä toteutuikin kohtalaisen hyvin. Ongelmia (haasteita) asioiden käsittelyn syventämiseen ja vaikuttavuuteen tuotti osallistujien vaihtuminen. Osa osallistujista oli mukana vain joissain työpajoissa ja työpajoihin tuli aina mukaan myös uusia osallistujia.

HAMKin hanketoimijoiden suunniteltua hitaampi rekrytoiminen, resurssointi ja toimijoiden vaihtuminen tuottivat omat haasteensa. Näihin riskeihin pyrittiin reagoimaan mahdollisimman nopeasti. Esimerkiksi alkusyksyllä 2018 kahden vastuuhenkilön tilalle nimettiin uudet toimijat, jotka ottivat tehtävät nopeasti haltuunsa.

Seuraavassa taulukossa riskit, toimenpiteet ja toteutuminen kuvataan tiivistetyssä muodossa.

Taulukko 6: Riskien jälkiarvio

Riskin kuvaus	Toimenpiteet	Toteutuminen
Yhteistyö alueen toimijoiden kesken	Eri toimialueiden ja sektoreiden toimijoiden yhteensaattaminen	Riski ei toteutunut. Tahtotila eri toimijoiden kesken oli hyvä.
Hanketoimijoiden työnjako ja yhteistyö	Yhteiset palaverit eri toimijoiden kanssa. Jatkuva arviointi.	Riski toteutui osittain. Reaktiona toteutettiin hankkeen väliarviointi
Oikeiden toimijoiden (työntekijät, päättäjät, palvelun tuottajat) tavoittaminen ja sitouttaminen	Vanhemmuuden varhaisen tuen työpajatoimintaan kutsuttiin toimijoita Kanta-Hämeen kaikista kunnista ja eri toimialueilta sekä sektoreilta. Etäneuvolapilottiin valittiin tiettyjen kuntien (Hämeenlinna, Janakkala, Riihimäen) alueelta neuvolatoimijat.	Riski toteutui osittain. Vanhemmuuden varhaisen tuen työpajoissa oli liiankin heterogeeninen toimijajoukko eikä asioiden viemisessä edetty päättäjätasolle asti.
Mahdollisten asiakkaiden eli lapsierheiden ja vanhempien tavoittaminen	Laaja tiedottaminen alueen mediassa (lehdistö, radio) ja sosiaalisessa mediassa (face book).	Riski toteutui osittain. Asiakas- ja osallistujamäärät Etäneuvolan pilotissa keväällä 2018 sekä Iloa ja voimaa vanhemmuuteen messuille jäivät odotettua pienemmiksi.

Riskin kuvaus	Toimenpiteet	Toteutuminen
Hanketoimijoiden rekrytointi ja resurssointi	HAMKin henkilöstöstä valittujen resurssointi. Uusien toimijoiden rekrytointi.	Riski toteutui osittain. Virtuaalisten palveluiden kehittämisen tutkijayliopettajan rekrytointi toteutui suunniteltua myöhemmin. Hankkeen kahden vastuuhenkilön vaihtuminen syksyllä 2018. HAMKin henkilöstön toimijoiden resurssointi oli joiltain osin liian optimistinen suhteessa lehtoreiden ja yliopettajien toimenkuviin ja tehtäviin.

3 HAMKin toteutuksen osat ja prosessit

HAMKin osatoteutus eteni kahden laajemman asiakokonaisuuden ja pääprosessin puitteissa. Prosessit olivat: 1) Vanhemmuuden varhaisen tuen palveluiden kehittäminen, 2) Virtuaalisten palveluiden (etäneuvolatoiminnan) kokeilu ja kehittäminen. Näiden lisäksi HAMKin toimenpiteet liittyivät palvelupolkujen mallintamiseen ja arviointiedon tuottamiseen.

Seuraavassa kuvataan HAMKin vanhemmuuden varhaisen tuen palveluiden ja etäneuvolatoiminnan kehittämisen prosessien eteneminen ja tulokset.

3.1 Vanhemmuuden varhaisen tuen palveluiden kehittäminen

Tulokset ja vaikuttavuus:

Vanhemmuuden varhaisen tuen palveluiden kehittämisen työpajat 2017-2018 tuottivat paljon tietoa alueen kuntien lape- palveluista ja hyvistä käytännöistä. Työpajat edistivät eri toimijoiden ja palveluiden tunnistamista sekä toimijoiden verkostoitumista.

Työpajatoimintaan integroidut aineistonkeruut tuottivat laajat aineistot vanhempien tarpeista ja toiveista, työntekijöiden osaamisesta ja käsityksistä lape-työn painopisteistä sekä lähiesimiesten käsityksistä koskien Lape-palvelutyötä ja työntekijöiden osaamista. Aineistojen analysointi ja tulosten raportointi jatkuu syksyllä 2018.

Työpajatoiminnan ja aineiston keruiden tuottamat tiedot antavat mahdollisuuden jatkossakin alueen LAPE-palveluiden kehittämiseen, palvelupolun/polkujen dokumentointiin ja tietojen jakamiseen hyvistä käytännöistä.

Toteutus:

Vanhemmuuden varhaisen tuen palvelujen kehittämistyö käynnistettiin keväällä 2017. Aktiivisesti toiminta toteutettiin syksystä 2017 ja kevääseen 2018 seitsemän työpajan sarjana. Työpajasarjaan osallistui toimijoita Kanta-Hämeen alueen kaikista kunnista (11 kpl) terveydenhuollon (neuvolan), sosiaalipalveluiden (varhainen perhetyö), varhaiskasvatuksen (päiväkodit) ja sivistystoimen (koulutoimi) toimialueilta, seurakunnasta ja alueen järjestöistä (ks. Liite 1).

Työpajatoiminnassa otettiin huomioon LAPE-palveluiden kehittämistyön pääteemat osallisuus, palveluohjaus, vaikuttavat työmenetelmät (hyvät käytännöt) ja sähköisten palvelujen kehittäminen. Kehittämistyötä toteutettiin seitsemän kerran työpajatyöskentelyn, välitehtävien ja kolmen aineistonkeruun avulla. Työpajatyöskentelyssä sovellettiin laatutyön kehittämiseen luotua BIKVA- mallia, jossa tietoa tuotetaan, analysoidaan ja prosessoidaan sekä viedään eteenpäin asiakkaista päättäjiin asti.

Työpajojen lisäksi osallistujat tekivät välitehtäviä, joissa koottiin tietoja ja selvitettiin vanhemmuuden varhaisen tuen palveluiden tilannetta ja hyviä käytäntöjä eri kunnissa ja toimialueilla. Tehtävien tulokset käsiteltiin ja jaettiin työpajoissa. Tavoitteena oli yhtenäistää toimintatapoja maakunnassa sekä rikastuttaa arjen työtä uusilla toimivilla käytänteillä.

Työpajat olivat:

- I työpaja (26.9.2017) Teema: Vanhempien osallisuus lapsi- ja perhepalveluissa (osallistujia 36)
- II työpaja (24.10.2017), Teema: Vanhemmuuden tukemisen hyvät käytännöt (osallistujia 27)
- III työpaja (28.11.2017), Teema: Vanhemmuuden tukeminen lapsi- ja perhepalveluissa vanhempien kokemana (osallistujia 33)
- IV työpaja (30.1.2018), Teema: Vanhempien kokemukset, toiveet ja tarpeet - haastatteluaineiston tarkastelua (osallistujia 38)
- V työpaja (6.3.2018), Teema: Työntekijöiden käsityksiä ja kokemuksia lape-työn painopisteistä, haasteista, osaamisesta ja sähköisten palveluiden kehittämisestä. (osallistujia 29)
- VI työpaja: 17.4.2018, Teema: Vanhemmuutta tukevat palvelut perhekeskuksessa (osallistujia 22)
- VII työpaja: 29.5.2018, Teema: Yhteenvetoa alueen lape-palveluista ja kehittämistarpeista (osallistujia 22)

BIKVA-mallin mukaisesti työskentely käynnistettiin nykytilan kartoituksella ja tiedon keruulla asiakkailta eli lapsiperheiltä. Syksyllä 2017 toteutettiin lomakehaastattelu alueen vanhemmille. Hämeen ammattikorkeakoulun Hyvinvointiosaamisen yksikön opiskelijat haastattelivat kaikkiaan 159 vanhempaa. Haastatteluja toteutettiin kaikissa Kanta-Hämeen kunnissa. Haastattelut tuottivat tietoa siitä, millaisia lapsi- ja perhepalveluita vanhemmat tunsivat ja olivat käyttäneet, millaista tukea ja apua kokivat saaneensa ja mistä sekä, millaisia toiveita heillä

oli palveluiden tulevaisuuden suhteen. Vanhempien haastatteluaineistosta on tekeillä yksi YAMK-tason opinnäytetyö (valmistumisen ajankohta joulukuu 2018) sekä ainakin yksi muu julkaisu (julkaisukanava esim. HAMK Unlimited-verkkajulkaisu).

Vanhempien haastatteluiden tulokset esiteltiin ja käsiteltiin työpajassa 30.1.2018. Vanhemmilta saadun tiedon/aineiston innoittamana laadittiin työpajalaisten kanssa yhdessä kysely ammattilaisille ja samalla periaatteella työstettiin myös seuraavassa työpajassa esimiehille suunnattu kysely.

Toinen aineiston keruu toteutettiin palvelutyöntekijöille (ammattilaisille) alkuvuodesta 2018. Aineiston kerättiin webropol-kyselynä, johon vastasi 93 henkilöä. Työntekijöille suunnattu kysely tuotti tietoa työntekijöiden koulutustaustasta ja osaamisesta, oman työn painopistealueista vanhemmuuden tuen palveluissa sekä valmiuksista sähköisten palveluiden käyttöön. Työntekijöiden kyselyn tulokset käsiteltiin 6.3.2018 olleessa työpajassa. Työntekijöiden aineiston tuloksia esitellään myös Terveystietä-lehdessä julkaistavassa artikkelissa sekä HAMK Unlimited verkkolehdestä.

Kolmantena aineistonkeruuna tehtiin webropol-kysely lähiesimiehille. Kyselyyn vastasi 18 henkilöä ja kyselyn tulokset esiteltiin työpajassa 29.5. Samoin kuin työntekijöille suunnattu kysely, myös esimiesten vastaukset tuottavat tietoa vanhemmuuden varhaisen tuen painopistealueista. Tämän lisäksi esimiehet kertoivat käsityksistään henkilöstön osaamisesta sekä suhtautumisesta sähköisiin palveluihin. Koska työntekijöiden ja lähiesimiesten kyselyt sisältävät osittain samoja kysymyksiä, tarjoavat aineistot mahdollisuuden myös verrata yhtäläisyyksiä ja eroja LAPE-työn painopisteistä, osaamisalueista ja kehittämiskohteista.

Työpajatoiminnan päätteeksi toteutettiin Iloa ja voimaa vanhemmuuteen messut 29.9.2018 Hämeenlinnassa. Messut tarjosivat luentojen muodossa asiantuntijatietoa parisuhteesta ja vanhemmuudesta sekä esittelivät eri toimijoiden palveluita ja toimintoja. Palvelun tuottajia messuille osallistui hyvin. Sen sijaan messuyleisö jäi vaatimattomaksi. Mahdollista jatkoa ajatellen messuilta kerättiin palaute. Tarkempi kuvaus messujen järjestelystä, arvioinnista ja palautteesta on liitteessä 2.

Yleisesti voi todeta, että vanhemmuuden varhaisen tuen palveluiden työpajasarja ja siihen sisältyneet aineistonkeruut toteutuivat suunnitellusti. Aineistojen avulla oli tarkoitus tehdä näkyväksi maakunnan LAPE-palveluja ja sitä kautta tukea palveluohjaustyötä ja perhekeskustoiminnan kehittämistä koko maakunnan alueella. Prosessi tuotti suuren määrän aineistoa, jonka analysointi jatketaan syksyn 2018 aikana. Kerättyä aineistoa on mahdollista käyttää myöhemminkin korkeakoulun tutkimuksiin. Työpajatoiminnan yhteydessä tuotettiin lista osallistujien mukaan vanhemmuuden varhaisen tuen hyvistä käytännöistä ja palveluista (ks. Liite 3).

Asiakokonaisuuden vastuuhenkilöt ja muut toimijat:

Vanhemmuuden varhaisen tuen asiakokonaisuuden ja prosessin toimenpiteiden suunnittelusta, toteutuksesta ja palautteen keräämisestä vastasi hoitotyön yliopettaja Tiina Mäenpää (31.8.2018 asti). Muita suunnittelusta, toteutuksesta ja arvioinnista vastaavia toimijoita tässä asiakokonaisuudessa olivat sosiaalialan lehtori Mare Orman, terveyden edistämisen koordinaattori Sari Mäki ja hyvinvointiosaamisen yksikön yliopettaja Paula Rantamaa sekä hoitotyön yliopettaja Paula Hakala (1.9.2018 alkaen).

Iloa ja voimaa vanhemmuuteen messujen toteuttamiseen osallistui myös muita henkilöitä Hyvinvointiosaamisen yksiköstä sosiaalialan ja hoitotyön koulutuksista sekä HAMKin muista yksiköistä (Liikennesuunnittelun koulutus sekä HAMKin tukipalvelut)

Raportointi

Aineistoista on tekeillä useita julkaisuja. Tiina Mäenpään julkaisu Terveystieteiden-lehdessä ammattilaisten/työntekijöiden kyselyaineistosta (lähetetty syksyllä 2018) sekä 3-4 julkaisua HAMK Unlimited -verkkolehteen (julkaisuajankohta alkuvuosi 2019).

Lisäksi tekeillä ovat seuraavat YAMK-tason sosiaali- ja terveysalan koulutuksen opinnäytetyöt:

- Katri Lappalainen: Vanhemmuuden tuki ja sosiaaliset verkostot (valm. syksy 2018)
- Marjukka Peltonen: Perhevalmennus - järjestön, kunnan ja sairaalan moniammatillinen yhteistyö (valm. kevät 2019)
- Satu Heinelo: Hämeenlinnan, Riihimäen ja Janakkalan perhepalvelut ja vanhempien kokemukset tuen tarpeista (valm. kevät 2019)

3.2 Virtuaalisten etäneuvolapalveluiden kehittäminen

Tulokset ja vaikuttavuus:

HAMKin osatoteutuksen yhtenä tavoitteena oli vastata virtuaalisen perhepalveluiden kehittämisestä ja niiden käytön edistämisestä. Tavoitteena oli kehittää virtuaalitoimintaympäristöjä- ja palveluja sekä virtuaalisia työvälineitä, erityisesti etäneuvolapalveluja. Tavoitteena oli myös testata kehitettyjä palveluita sekä valittuja työvälineitä aidossa ammattilaisen ja asiakkaan välisessä vuorovaikutuksessa. Virtuaalisen etäneuvolapalvelun kehittämisen ja kokeilemisen tavoitteena oli palvelujen saavutettavuuden helpottaminen ja parantaminen, varhaisen puuttumisen helpottaminen, asiakkaiden välisen yhdenvertaisuuden lisääminen, yksinäisyyden vähentäminen, asiakaslähtöisen tiedon lisääminen sekä neuvolan terveydenhoitajien työkuorman keventäminen. Lisäksi tavoitteena oli etäneuvolakokeilun avulla selvittää sähköisten palvelujen lisäarvo muiden palveluiden rinnalla.

Asiakkaiden ja terveydenhoitajien kokemukset etäneuvolapalvelusta olivat pääosin positiivisia. Asiakkaat olivat kokeneet palvelut hyvänä ja olivat kiitollisia helposti saatavasta tiedosta. Etäneuvolapalvelu oli vastannut monenlaisiin asiakkaiden tarpeisiin. Chat-vastaanoton oli koettu olevan matalan kynnyksen paikka pyytää tietoa muun muassa raskauteen, vauvan ravitsemukseen sekä sairastamiseen liittyen. Anonyymi mahdollisuus kysyä mahdollisesti sen, että asiakkaat pystyivät kysymään sellaisiakin asioita, joita eivät olisi muuten kehdanneet kysyä. Asiakkaat saivat myös apua siihen, täytyykö lapsen sairauteen liittyen olla heti lääkäriin yhteydessä vai voiko vielä odottaa. Chat oli myös korvannut puhelinohjauksen tilanteessa, jossa asiakas ei ollut saanut yhteyttä neuvolaan. Chat oli auttanut myös asiakkaan kokonaistilanteen hahmottamiseen ja palvelutarpeen arviointiin.

Terveydenhoitajien näkökulmasta kevään 2018 chat-kokeilussa oli asiakkaita vähän eikä päivystys ollut työllistänyt heitä liikaa. Asiakkaat olivat yrittäneet jonkin verran varata aikoja chatin välityksellä vaikka nettisivuilla tiedotettiin ettei se ollut mahdollista. Terveydenhoitajat

kokivat, että vuorovaikutus chatin kautta edellyttää herkkyyttä ja tarkkuutta yhteydenottojen kanssa esimerkiksi palvelun tarpeen tunnistamisessa lyhyen viestin perusteella.

Sekä terveydenhoitajat että asiakkaat toivoivat, että etäneuvolapalvelu olisi käytettävissä hankkeen jälkeenkin. Jatkossa huomiota tulee kiinnittää etäneuvolapalvelun markkinointiin. Huomioon otettavia seikkoja silloin kun etäneuvolapalvelut otetaan osaksi asiakkaan kokonaisprosessia ovat eettisyys, toimintakulttuuri, asiakkaiden valmiudet, ammattilaisten valmiudet ja koulutus, turvallisuus sekä palvelujärjestelmä.

Etäneuvolapalvelun kokeileminen kolmessa kunnassa vastasi kaikkiin hankkeessa sille asetettuihin tavoitteisiin. Etäneuvolapalvelu kehitettiin ja testattiin. Teknologisia työkaluja eli Aurora teleQ ohjelmistoa kokeiltiin. Kokemukset palvelusta olivat niin positiivisia, että palvelu halutaan ottaa pysyväksi käytännöksi muiden neuvolan palveluiden rinnalle.

Toteutus:

Etäneuvolapalvelun kehittämisen ja kokeilemisen lähtökohtina olivat yhtenäinen ja riittävästi tuettu asiakasprosessi, käyttäjälähtöisyys ja olemassa olevien paikallisten, alueellisten ja valtakunnallisten palvelujen hyödyntäminen. Tarkoituksena oli kehittää kolmen kunnan, Hämeenlinnan, Riihimäen ja Janakkalan, yhteinen kokeilualusta.

Kehittämissykli I: s2017-k2018

Vuonna 2017 kartoitettiin ammattilaisten ja asiakkaiden näkemyksiä sähköisten palveluiden käytöstä ja valmiuksista käyttää niitä. Ammattilaisten osalta selvisi, että sähköisiä palveluita käytetään vielä vähän. Yleisimmin käytössä oleva sähköinen palvelu on sähköinen ajanvaraus mutta sähköisistä palveluista ei juurikaan ole käytössä. Ammattilaiset suhtautuivat myönteisesti internetissä tapahtuvan vertaisryhmätoiminnan ja nettivastaanotto käyttöön. Näiden käyttämiseen koettiin tarvitsevan koulutusta.

Asiakkaiden osalta valmiuksia sähköisten palveluiden käyttöön koettiin olevan. Asiakkaat käyttävät eniten sähköistä ajanvarausta. Tulosten mukaan asiakkaat haluaisivat, että nettineuvola olisi osana neuvolapalveluita. Chat- palvelun ajateltiin olevan hyvä vanhemmuuden tukemisen työkalu, koska tällöin vanhemmat saisivat nopeasti avun ongelmiinsa.

Syksyllä 2017 aloitettiin etäneuvolakokeilun alkuvalmistelut sisältäen asiakasprosessin hahmottamisen, palvelutarpeiden tunnistamisen asiakaslähtöisesti sekä kokeilujen tarkastelun osana asiakkaan kokonaisprosessia. Tällöin myös aloitettiin etäneuvolapalvelun kokeilun neuvottelut Hämeenlinnan, Janakkala ja Riihimäen kanssa. Tarpeen määrittelytyö tehtiin huomioiden ammattilaisten ja asiakkaiden näkökulmat etäneuvolapalvelun sisällöstä ja toiminnasta. Palvelun kehittäminen, toteuttaminen ja arviointi toteutettiin ketterän kokeilun periaatteilla. Ketterien kokeilujen periaatteista sovittiin pilottiympäristöjen ammattilaisten kanssa. Hankkeessa tehtiin yritys yhteistyötä. Aurora Innovation Oy tarjosi ilman korvausta Aurora teleQ ohjelmiston, jonka avulla yhteydenpito asiakkaan ja ammattilaisen kanssa mahdollistuu. Kokeilujen konkreettiseen suunnitteluun, arviointiin ja kehittämiseen osallistettiin vahvasti aktiivisena osapuolena toimivat pilottiympäristöjen neuvoloiden terveydenhoitajat yhdessä kehittämissyöryhmän kanssa kerran kuukaudessa tapahtuvissa kokouksissa.

Keväällä 2018 ketterät kokeilut toteutettiin niille ominaisen syklisen luonteen mukaisesti siten, että kokeilun toteutus ja arviointi tapahtuvat lyhyissä 1-2 viikon sykleissä. Kokeilu aloitettiin pienistä kokonaisuuksista. Toiminnallisuuksia lisättiin kokeilun edetessä.

Kokeiltavia palveluja olivat:

1. Etäneuvolapalvelun internet sivusto <http://lapeomahame.azurewebsites.net/>

Sivustolla tarjotaan asiakkaille tietoa raskaudesta, synnytyksestä ja imetyksestä, vanhemmuudesta, lapsen kehityksestä ja rokotuksista. Hankkeen aikana sivusto sijaitsee HAMKin palvelimella. Sivusto avautui 16.4. ja on auki vuoden 2018 loppuun.

2. Chat-palvelu

Sivuston kautta asiakkailta on pääsy alueiden yhteiseen chat-palveluun. Chat palvelu toteutui ajalla 5.3. – 31.5. siten, että se oli avoinna ma-to klo 12-14. Alueiden terveydenhoitajat päivystivät chatissä vuorotellen.

3. Videoyhteys

Videoyhteys varhaiskasvatuksen ja neuvolan välillä 6-vuotis –tarkastuksessa. Kaksi kokeilua toteutui toukokuussa.

Kehittämissyklin I aikana etäneuvolatoiminnasta tehtiin video, jonka avulla tietoa toiminnasta voi jakaa. Video on katsottavissa täältä: <https://bit.ly/2MEOLdC>

Kehittämissykli II

Syksyllä 2018 etäneuvolapalvelun kokeilua jatkettiin ajalla 22.10.- 21.12.2018.

Eryteisesti haluttiin panostaa videoyhteyden lisäarvon testaamiseen. Mainontaa ja markkinointia lisättiin. Chat toiminta jatkui ennallaan. Videoyhteyden testaamiseen rekrytoitiin pilottiperheitä. Asiakkaiden ja terveydenhoitajien kokemuksia etäneuvolapalvelusta kartoitettiin. Lisäksi kunnissa tehtiin toimenpiteitä etäneuvolapalvelun vakinaistamiseksi.

Asiakokonaisuuden vastuhenkilö ja muut toimijat

Asiakokonaisuuden vastuhenkilönä toimi 31.8.2018 asti Älykkäät palvelut tutkimusyksikön tutkijayliopettaja Sari Miettinen ja 1.9.2018 alkaen tutkijayliopettaja Jaana-Maija Koivisto. 1.9.2018 alkaen myös hoitotyön yliopettaja Paula Hakala osallistui aktiivisesti tämän kehittämiskokonaisuuden eteenpäin viemiseen. Muina toimijoina prosessin eri vaiheissa olivat Älykkäät palvelut tutkimusyksikön johtaja Vesa Salminen, ICT-tukipalveluhenkilö ja yliopettaja Paula Rantamaa.

Etäneuvolatoiminnot suunniteltiin ja pilotoitiin kiinteässä yhteistyössä hankkeen koordinaattorin sekä kentän toimijoiden kesken. Etäneuvolatoiminnan palvelun tuottajana toimi Aurora Innovation Oy.

Raportointi

Etäneuvolatoiminnasta on tekeillä YAMK-opinnäytetyö: Niina Komulainen: Työntekijöiden kokemuksia etäneuvolasta (valm. kevät 2019).

Tämän lisäksi aiheesta kirjoitetaan HAMK Unlimited verkkolehdeissä (julkaisuajankohta alkukevät 2019).

4 Dokumentointi

HAMKin osatoteutuksen viralliset asiakirjat (päätökset, maksatushakemukset) säilytetään HAMKin hankkeiden hallinnan tietokannassa (Reportronic) ja taloushallinnon arkistossa.

Aineistonkeruun (vanhempien haastattelu, työntekijöiden ja lähiesimiesten kyselyt) tuottamat aineistot tallennetaan anonymisoidussa muodossa tutkimusaineistojen säilyttämiseen tarkoitettuun tietokantaan (esim. Fsd.uta.fi). Lopullinen tietokanta päätetään syksyn 2018 kuluessa.

HAMKin toteutuksen tuottamia aineistoja ja tietoja käyttäen julkaistaan artikkeleita HAMK Unlimited verkkolehdeissä ja alan lehdissä (esim. Terveystalotalehti, Talentia). Hankkeeseen liittyvät ylemmän ammattikorkeakoulun opinnäytetyöt julkaistaan ammattikorkeakoulujen avoimessa tietokannassa theseus.fi.

5 Opit ja palautteet

Oma Hämeen LAPE-hanke ja HAMKin toteutus sen osana oli monialainen ja laaja sisältäen sekä onnistumisia että parannettavaa. Onnistumisiin kuului se, että työpajatoiminnassa tavoitettiin eri sektoreilla toimivia vanhemmuuden varhaisen tuen palveluissa työskenteleviä ammattilaisia ja edistettiin eri toimijoiden tietämystä alueen palveluista. Etäneuvolatoiminnan kehittäminen ja pilotointi tuotti konseptin, joka on jalkautettavissa osaksi alueen lapsi- ja perhepalveluita. Molemmissa edellä mainituissa kehittämisprosesseissa toteutui yhteissuunnittelu alueen toimijoiden kanssa sekä toimijoiden osallistaminen ja osallistuminen.

Haasteita ja ongelmiaakin koettiin. Esimerkiksi pitkäkestoinen sitoutuminen työpajatoimintaan kärsi siitä, että osallistujat vaihtuivat prosessin aikana. HAMKin hanketoimijoiden vaihtuminen viimeisenä syksynä vaikutti jonkin verran aineistojen analysointiin ja julkaisutoimintaan. Myös Sote-muutoksella aikataulun muuttumisella oli oma vaikutuksensa tämän hankkeen toteuttamiseen. Opittavaa ja kehitettävää on myös hankkeelle töitä tekevien nopeassa rekrytoinnissa ja realistisessa resurssoinnissa.

6 Pysyvä toiminta ja jatkotoimet

HAMKin osatoteutus tuotti etäneuvolapalvelusta konseptin, joka sisältää chat-palvelun, videovastaanoton ja linkkilistan pienten lasten vanhemmille. Palvelu on valmis siirrettäväksi käytäntöön. Etäneuvolatoiminnan saaminen pysyväksi osaksi Kanta-Hämeen lapsi- ja perhepalveluita edellyttää sen sopimista ja päättämistä, missä ja kenen palvelimella toiminta on ja kuka ottaa vastuun toiminnan ja siihen liittyvän verkoston ylläpitämisestä. Tämä pyritään ratkaisemaan loppusyksyn 2018 aikana.

Pysyväksi osaksi jää myös Toimiva lapsi & perhe ja Lapsi puheeksi menetelmän opetus osana ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalan koulutusta tuleville sosionomeille ja terveydenhoitajille.

Iloa ja voimaa vanhemmuuteen -messut tuottivat konseptin, jonka mukaisen toiminnan jatkamisesta on sovittu neuvoteltavan Hämeenlinnalaismammit ry:n kanssa.

Syksyn 2018 aikana toteutetaan vielä seuraavat toimet:

- Etäneuvolapalvelun II pilotointisykli Hämeenlinnassa, Janakkalassa, Riihimäellä ja Forssassa sekä pilotoinnin arviointi. Tehtävästä vastaa HAMKin Älykkäät palvelu tutkimusyksikön tutkijayliopettaja.
- Tiedon kokoaminen ja jakaminen julkaisujen ja opinnäytetöiden muodossa
- Maakunnan Sote-palveluihin tulevaisuudessa liittyvän palvelulupauksen kehittäminen käyttäen tapausympäristönä lapsi- ja perhepalveluita. Tehtävästä vastaa projektipäällikkö yhteistyössä Oma Hämeen ja LAPE-hankkeen koordinaattorin kanssa.

7 Liitteet

Liite	Liitteen nimi
1.	Vanhemmuuden tuen työpajaan osallistuneet
2.	Iloa ja voimaa vanhemmuuteen messujen järjestelyt, arviointi ja palaute (koonnut Sari Mäki)
3.	Vanhemmuuden varhainen tuki ja hyvät käytännöt (koonnut Tiina Mäenpää ja Paula Rantamaa)